

Sz. Lukács
ImreTÉLI
VIRÁGOK

Az asszony

— Nagy ideje, hogy beléptünk a közöbe. Akkor még egészen gyerekasszony voltam, 1949-ben. Ásotthalomról, a homoki földekről kerültünk mi ide, Szeged határába. Akkor úgy hívták a szövetkezetet, hogy Alkotmány. Szegények voltunk azelőtt, nagyon szegények. Megszületett már a két kicsi, a harmadikkal meg terhes voltam. Földünk nem volt semmi. Olyan semmitlen szegények voltunk. Ránk mondhatták, hogy a templom egerénél is szegényebbek. Háború után voltunk, úgy csereberéltünk mindent, még az ágyneműt is. Igaz, az apósomnak volt öt hold földje — két hold szőlővel —, de mi mégis eljöttünk a szövetkezetbe. S nera bántuk meg. Jaj, a kezdeti évek nehezek voltak nagyon. Az elnöknel húzódtunk meg nyolc hónapig, mert nekünk még hajlék se volt a fejünk felett. Aztán szerencse ért bennünket, megkaptuk a Lippai-tanyát. Ott élünk most is. Nagy ideje már.

— Először az állattenyésztésben, a tehénészetben dolgoztunk ketten, a férjemmel. En nyolc évig bírtam. Közben a gyerekek jöttek. Nőttek. Ötről kellett gondoskodnom minden reggel, minden nap, minden este. Nagyon a fejembe vettem, mag a lelkemre, amit akkoriban az iskolában mondtak: a tévesz gyerekeken meglátszik, hogy téveszek. Piszkosabbak, rosszabb a ruhájuk, elhanyagoltabbak. No, az én gyerekeimen ne látszon ez meg. Jobb és szebb legyen nekik az élet. Ezért igyekeztem. Ez volt az én feladatom az életben. Mind az ötöt felneveltem, két nagylányom férjhez ment, két nagy fiam itt dolgozik velünk a Felszabadulás Tsz-ben, a legkisebb lányom pedig a tanácson, és gépirást tanul. Már négy unokám van. Nem mondom, vagyont mi nem tudtunk összerakni, nem is akartunk. Tavaly a két lány esküvője hetvenezer forintunkat vitte el. De csak nem kezdik úgy az életet, mint mi?

— Most a kertészetbe járok. Gyalog vagy biciklín, itt van mindjárt a tanya, közel a munkahelyhez. Jó itt. Szeretem a munkát és szeretem a virágokat. Beszél valamennyi. A gyenge lila, a sötétlila, elmondják, hogy szépek és én megértem őket. Olyanok ezek a virágok, mintha emberek lennének. Fel-nőnek, szépek és boldogok. Én meg figyelem őket. És én is boldog vagyok. Nem mintha nem lenne kívánságom, elvárásom az élettől, hiszen lehetne már hatalmas, nagy, saját házunk, de nincs. Erre azt mondják, bolond téhen van, de bolond borjú soha. Ez volt a feladatom. Ezért dolgoztam, ezért dolgozok most is. Könnyebb lenne, ha kevesebbet keresnék, kisebb munkával, de nem tehetem. Szóltam már a férjemnek, hogy a decemberi fizetés felét a karácsonyra alá tesszük. Az unokák is ünnepejének. Garbót, melegítőt és tipegőket veszek. Nekünk is így jó, ha segítjük őket. Tehtjük. Jóra

jött az életünk. Amikor nehezebb volt, szűkösebb esztendőket jártak, akkor mindig arra gondoltam, ha nincs, ha szűkösségekben vagyunk is, nemcsak nekem faj, nemcsak nekem gond, de másnak is. Most könnyű. A munka meg a legnagyobb orvosság, a legnagyobb lehetőség. Ennyi az én életem.

Az ember

— Megrakták a pótkocsit, begyújtom a motort, indulok az istállóhoz. Szuszog egy-kettőt a traktor, leállítom. Fogom a táskám, s ballagok be az ólba. ebédidő van. Az istálló sarkánál megállítanak. A párttitkár, Molnár Vencel és egy fiatalember. Rémlík, láttam már a szövetkezetünk közgyűlésén, újságíró. Mit mondhatnék neki? Kezdem az elején? Legyen.

— Semmit se panaszkodhatok, semmi rosszat nem mondhatok a szövetkezetre. Amikor kezdtük, nem gondolhattuk, hogy ide jutunk. Biztam akkor nagyon a fekete földben. A homokos silányabbra sikerült az élet, elbájlódhatott az ember évekig, egy életen át, mégse vitte semmire. Kifújta a reményt meg az erőt, meg a homokot, a földet az ember lába alól az idő. Nem bántam meg. Jó tíz évet eltöltöttem az állattenyésztésben, aztán szakmát cseréltem. Azaz nem is cseréltem, hiszen a szívem mindig a motorokhoz, a traktorokhoz húzott. Mielőtt a szövetkezetbe léptem, már volt jogosítványom, így hát nem esett nehezemre a váltás. A szövetkezet meg egyre erősödött, egyre kedvezett. Most sem szólhatok a fizetés ellen, havonta 2800—3500 forintot keresek. Jó havi fizetés ez egy télesztagnak. Igaz, a múltkoriban megijedtem. Az orvos leállított, pihentetett. Nálam is a motorral van a hiba, a szívvel. Hónapok múltán rendbe jöttem. S újra kezddtem ezen a traktoron.

— Járjuk a területet, a táblákat, s csak azt látjuk, itt egy

épület, ott meg egy új gép. A napok múlnak, mi öregedünk, a szövetkezet meg egyre gyarapodik, gazdagabb lesz. Az olajosok sok földünket elvettek, mégis megy itt az élet, örül az ember szíve. A gyerekek felnőttek, most már könnyebb. Két fiam szintén traktoros, szintén itt, a Felszabadulás Tsz-ben. Már csak négyen vagyunk otthon, hárman a gyerekek közül a maguk lábára álltak. Személyenként 30—35 ezer forintot hazaviszünk évenként a téészből. A kislány kevesebbet, ő irodista. Meg a háztáji. Ezek után panasza hogy nyithatnám a számat? Aztán lehetőség is van, a föld meg a gép bérátja lett az embernek. Változik a paraszti világ, s mi vele változunk. De éppen ez a jó benne. Aki dolgozik, az akar valamit, az megtalálja számítását. Dolog nélkül meg nem is lehet élni, minek? Húsz év után lassan kifelé ballagok az időből. Szamba veszem, mit adott nekem a szövetkezet. Létbiztonságot, becsületes emberi munkát, megélhetést. Mindent. Ennél többet remélhetünk-e egyáltalán?

A fiú

Szénási Györgyék végigjárták a szövetkezeti mozgalmat útját. Öt gyereket neveltek fel, tisztes-ségre, becsületre tanítva. A példagadós. Nem véletlen, hogy a Gyuri és a Jani gyerek szintén traktoros lett a szegedi Felszabadulás Termelőszövetkezetben.

Jani még fiatalember. Előtte az élet meg a katonaság. A traktort szereti, de sokkal nagyobb szánekkel nyitott a világra, mint az apja. A fiatalság nyugtalan-kodik benne, s hónapok óta forgatja magában, hogy is rendezze hát az életét, mielőtt beszólítja majd a honvédség a haza védelmére. Az MHSZ-ben a gépkocsivezetést tanulja. Traktor, autómotor van abban. S lélek. Szeretni kell. Meglehet, Jani ezt is örökölte az apjától.

Szénási Györgyékhez ajándékokkal jön az ünnep. A fenyő alá oda sorakoznak a kedveskedő dobozok, a figyelem csomagjai. Örülnek neki. S mégis, a család legnagyobb öröme a megszenvedett, megtalált élet. A téli virágok, amiket Szénásiné minden-nap megtalálhat, ápolgathat.

P. Szőke
MáriaBÜSZKE VOLT
RÁJUK AZ EGYETEM

Ma már szinte mesebeli távol-ságra kerültek azok az évek.

Hogy indultak hát a pályán, akik a legjobbak voltak?

Az élet nem sztorikból áll, azt csak az újságíró szeretné. „Mind-össze” ilyen érdekes témákat lehetne megírni dr. Julez János népköztársasági gyűrűs orvosról: mit jelent az apa árnyékában tanulni, dolgozni? Árnyékban éri-e egyáltalán magát? Mit jelent az édesapja klinikáján dolgozni? Kinek kell bizonyítani nap nap után: az édesapjának, a kollégáknak, vagy a betegeknek?

Aztán ő két mondat után megkérdejelezi ezeket a kérdőjeleket. Nem mintha ki kellene, vagy lehetne radirozni ezeket a problémákat, még csak nem is egyszerűsíti, csak természetesebben fogja fel.

— A család adta előnyökkel lehet élni és visszaélni. Én igyekeztem mindig nemese értelemben kihasználni. Például gyerekkorom óta tanulok nyelveket, vagy mindig is orvos szerettem volna lenni, éppen apám példáját látva. Hát orvos lettem. Ez minden. Talán az, hogy örökké bizonyítanom kellett, esetleg az téma lehet. A csoporttársak előtt a vizsgákon, hogy megdolgoztam a jelesekért, aztán itt a klinikán a kollégák előtt, hogy itt is kemény munkával, állandó tanulással „élek meg”. Hogy a napi munkában és kutatási témámban ugyanolyan göröngyös úton járok. Ez minden.

Dr. Várkonyi Ágnes fiókban tartja a népköztársasági gyűrűt. Úgy érzi, hivalkodás lenne hordani. A súlyát anélkül is érzi: kétszeresen kell bizonyítania a munkában. A szép szőke doktor-nő a gyermekklinika gyakornoka.

— Most naponta vizsgázom. S a tét nem a jeles. Vizsgázom koraszülött kisbabák inkubátorai mellett, hogy minden kis apróságot egyszer — napok, hetek, vagy hónapok múlva — az édesanya karjába adhassák. És mint minden pályakezdőnek, azt is újból és újból bizonyítanom kell, hogy nem érdemtelenül jutottam túl sikeresen az egyetemi éveken.

Hogy nehezebb lenne annak, aki már az egyetemi évek alatt is kitűnt? Ágnes doktor-nő szerint — s ebben bizonyára a gyermekklinika jó légkörének a szerepe van — nem. Még ha nehéz is annak dolgozni, akitől mindig a legtöbbet várják.

A Magyar Tudományos Akadémia kutatócsoportjában dolgozik Raskó János vörösdíplomás ve-gyész.

— A pályakezdés nehézségei? — kérdez vissza. — Gondolom, erről mindenki sokat beszélhet. De mit mondjak én, hiszen ha a munkahely ideális, az ember csak önmagában kereshet jót is, rosszat is. Úgy érzem, a legtöbb rajtam múltott és múlik. A leg-nehezebb a rendszerség, a kitartás. Hogy dolgozzon az ember, hogy „meghaljon” a külvilág, amikor megy a munka.

Most el kellene mondan, mi az a kutatási téma, amivel Raskó János „bírkózik”. Elmagyarázta. S amikor szabadkozott, hogy aligha tudom közérthetően megfogalmazni, nagyot nevetett: ha társaságban megkérdezik, mi a munkája, s ő röviden akarja összefoglalni, azt szokta felelni, hogy rakétahajtómű anyagával kísérletezik. Persze egyszerűség kedvéért szokta ezt mondani, és nehogy azt kérdezzem én is, amit legtöbbször ilyenkor mondanak: tán Magyarországon is rakétát akar kilőni?

Nehéz megmagyarázni, miért tartja ezt az „araszoló” munkát szépnek, érdekesnek.

„Jó tanuló, jó sportoló” címet kapott már másodéves korában Schmidt József, a Tisza-parti gimnázium tanára.

— Állást kapni volt a legnehezebb. Ez volt hát az első gond. De túl ezen: a kezdő tanárnak meg kell találnia a módszert, hogy órai a diák számára ne csak afféle tanrend szerint előírt órák legyenek, hogy a tananyagon kívül is sokat adjanak. Még azt a kifejezést is megkísérelném, hogy élményt jelentenek. Történelmet és németet tanítok. Mindkét tárgy rendszeres munkát követel a diákoktól — s erre rászorítani, rászoktatni őket...

— Szigorú?

— Azt mondják rám. De igyekezem fejben tartani: én is voltam diák.

Négyen négyféleképp mutatták fel a pályakezdő évek gondjait. Ne erőltessük a „tanulást”. Sokat, ennél sokkal többet lehetne beszélni a gondokról és örömeikről. Keményen meg kell dolgozni nekik is, hogy mint hajdanán az egyetem, majd az új küzdőtér, a munkahely is az elismerés és megbecsülés színtere legyen számunkra.

Veress
Miklós

Kiskarácsony nagykarácsony
gyertyát didergő karácsony
kalács-sütő rég-karácsony
áttűnik a zúsmarácson
Jeges ágon fagyos ágon
magam vagyok a világon

Kiskarácsony kiskarácsony
segíts rajtam rossz az álmom
sodor sodor tehetetlen
Almodom hogy felnőtt lettem
fényért didergő hitetlen
Hova lett a vigasságom
gyerek-arcú igazságom
félelmeim hol keressem
melyik kisöport padlason
melyik szemben melyik testben
Kiskarácsony kiskarácsony

Mennyi gyertya mennyi ének
mennyi király mennyi pásztor
cigaretták csontig égnek
amíg Betlehemet játszol
Nagykarácsony nagykarácsony
sül-e még nekem kalácsom

KARÁCSONYI
ÉNEK

Homlokomra hull a hús ég
vállamtól a derekamig
forradásnyi keserűség
ring a lelkem póré ágon
sziporkáz sok ócska holmi
Tudok-e még ágak közül
örömet is kiragyogni
lesz-e nyergem csupa bérsony
lesz-e lovam hinta-táltos
vágthatok még anyámhoz
nagykarácsony nagykarácsony

Nagykarácsony kiskarácsony
kisült a kihűlt a kalácsom
ég a mese gyertyalángban
vonulunk-e megszerkesztett
félelmetes-szép világban
sár-fröcskölve hópaláston

mennyi gyertya mennyi ének
kiskarácsony nagykarácsony

